

חיות מדברות וחייל שותק

מאת מאיר בראלי

סיפור חייל

"מאז עמדתי... ועוד שגיאות לשון, רובן קלות למדי, אבל חומרתן רבה בספרנו זה, כי בצדן יש בספר לא מעט "עברית של שבת" וזו פוגמת מאוד, ביהוד בקטעים של שיחה מצוטטת. ילדים (וגם מבוגרים) אינם נזקקים לביטויים שב. טנא שם בפיהם. מי שמרשה לעצמו סטייה כזאת לשם שיפור הלשון ראוי לו להזהר יותר ולומר צוהים (ולא צווי תזת) ולומר "אבי חתם" ולא "חתום על ידי אבי". להביא ב"חשבון" ולא "לקחת בחשבון" ו"לזאת על שיבושי לשון כמו "מזה שנים..." (במקום "זה שנים..."). "מאז שעמדתי..." (במקום "מאז עמדתי...").

חובה למהר ולקבוע שגם מן הבחינה הלשונית טוב ספרו של ב. טנא מהמבחר המגיע לשוק הספרים, ואילמלא הודקר מתוך הספר שמחברו הוא תלמיד חכם, ספק אם היה הכרח להעיר על כל רבב. היתרון הגדול של הספר אינו ברוחב ההשכלה של מחברו, מפני שיש לו יתרון גדול יותר — כותבו עומד בקריטריון הגדול — משמש מוטו לספרו "חליטל הרוי פא". שם נאמר, כידוע: "לילדים בגיל ובלב". בסיפור תולדותיו של מור אומרת אחת מילדות השכונה למחבר שהוא גדול מהם, והוא משיב "אינני גדול מכם, רק זו ששנותי רבות משלכם ולכן גם נסיוני רב יותר..."

ספרו של ב. טנא הוא ממיטב ספרי הילדים בעברית שהופיעו ב"מדינת ישראל. אני מקווה שה"חמור הקרוי מור יזכה להיות מור" כר ומקובל בבתיים שיש בהם ילדים. אני בטוח שהוא יתחבב בכל בית שיזכה להיכנס לתוכו.

קראתי בעניין רב את ספרו של בנימין טנא "אלה תולדות מור" (ספרית פועלים, ציורים — וזה צרפתי). זה ספר מעניין ואני מאמין שקוראיו, בני שנתונים מאוחרים בהרבה כשלי, ייהנו מקריאתו. ספר זה הוא קודם כל ספרות, ובשל היותו קל ומובן הוא ספר גות לילדים. זהו, כידוע, המבחן למיטב ספרות הילדים, בעולם ובלשונונו.

מור שנתן לספר את שמו הוא חמור, אבל חמור לא כל כך רגיל, בעל ייחוסים אמהות עתיק מאוד. ייחוס זה הקנה לו תכונה מעניינת מאוד, ירושת סבת-סבתו מלפני אלפי שנים — כאתונו של בלעם גם מור מסוגל לדבר בלשון בני-אדם, אבל שומר על כך בסוד ו"מדבר רק עם מחבר הספר, הכותב את ספרו בגוף ראשון.

אחת הנפשות הפועלות בספרנו הוא תוכי ששמו "מותק" והוא כמובן תוכי מדבר, תוכי משוחח ואפילו מבין משהו במוסיקה קלאסית. לעומת זאת חייל בצה"ל, אביו של עוזי, נעלם ואיננו מסתבר שהוא יושב ושותק לו (לאחר הלם ושכחה) בהגותו של יפת ה"זקן.

תוך סיפור המעשה יש תיאורי החי שונים ומשונים, מחייה היומיומיים של ישראל — נסיעה ב"אוטובוס, שליטת "הבוס" במש"ר, יחסי שכנים בשכונה בפאתי תל-אביב ועוד. חוסר הסובלנות של חובבי בעלי-חיים ביתם לבני-אדם שאינם חובבים בעלי-חיים בא אף הוא לידי ביטוי. בספר יש דמויות רבות ומעניינות וראויה לייחוד היא זו של הצייר אשר בנו, אלדד, נפל במלחמת ישראל. מתוארת יפה חברת הילדים ולא מעט מההגוי הישראלי מואר ב"אזר ששופכת עליו תבורת הילדים והילדות.

יש בספר כמה שגיאות לשון כמו: "מאז שעמדתי..." במקום